

çveneburi

kültürel dergi

ჩვენებური

კულტურული კრებული

MART 1977

Sayı 1

Georgiska Kulturföreningen
Yayın Organıdır

- STOCKHOLM 1977 -

GÜRCÜ EDEBİYATI İLE İLGİLİ YAYINLAR

gürcüstan

kültür edebiyat san'at tarih folklor

HADİSELER YARATAN KİTAP

toplatma kararı kaldırılmış,
nihayet serbest satılmaktadır.
renkli, bol resimli, ofset baskı,
birinci hamur, krome lüks kapak
zengin bibliyografya, 250 sayfa.

ahmet özkan melaşvili
20 lira

ROMANLAR:

ALİ ile NİNO
kurban sait
20 lira

GÜNEŞİ GÖRÜYORUM
nodar dumbadze
10 lira

kafkas aşkı
ELGUCA ile MZAĞO
Aleksandre Kazbegi
12.50 lira

sönmeyen ocak

Yusuf Pağava

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ

Madde 19 : Her kişinin düşünce ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, düşüncelerinden ötürü rahatsız edilmemek, sınırlar sözkonusu olmaksızın bilgi ve düşünceleri her araçla aramak, elde etmek ve yaymak hakkını gerektirir.	(Every one has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to holdm opinions without interference and to seek, receive and import information and ideas trough any media and regardless of frontiers.)

ÇVENEBURİ
Kartveloloji Dergisi

İsveç Gürcü Kültür Derneği
Yayın Organı

Haberleşme ve abone adresi: ქართული კულტურის საზოგადოების გამოცემა (შვეციაში მცხოვრობ თურქეთელი ქართველების გამოცემა)

Georgiska
Kulturföreningen
Fack 187
147 00 Tumba SWEDEN

Fiyatı: Sayısı 10 İsveç Kronu
30 Türk Lirası (Posta pulu yollanabilir)
10 Alman Markı
12 Fransız Frangı
2 İngiliz Sterlingi
3 Amerikan Doları

Gelen yazılar basılsın basılmasın geri gönderilmez. Yayınlanan yazılar kaynak göstermek şartıyla alınabilir.

ÇIKARKEN

Ulaşım ve haberleşme olanaklarının hızla geliştiği Dünyamızda uzaklık kavramı değişmiştir. Hergün, radyo, televizyon, gazete ve benzeri yayınlarla binlerce kilometre uzaklıktaki ülkelerin çeşitli yönleriyle tanıtılmasına çalışıldığını görüyoruz. Demokratik hak ve özgürlüklerin egemen olduğu batı ülkelerinde tanıtma, öğrenme, sınırsızdır. Devlet, yabancı ülkeleri, tarih, sosyal, ekonomi, ve folklor yanlarıyla tanıtmak için çalışmalar yapar, sergiler açar, halkı ile dünya halkları arasında dostluk ilişkilerin kurulmasına yardım eder.

Sosyalist ülkeler de kapılarını batıya açmaya başlamışlar, onların haberleşme ve kültürel hareketlerine ayak uydurmaktadırlar.

Yalnız bazı doğu ülkelerinde örneğin Türkiye'de, Evrensel İnsan Haklarından olan, düşünce ve düşüncelerini yayma özgürlüğü olmakla birlikte, bir sosyalist ülke olduğundan, Gürcüstan'a kuşkuyla bakılır. Ora hakkında yayın yapmak, kitap yazmaktan çekinilir. Amerika, Afrika ya da Asya'nın duyulmadık ülkelerinin folklorundan, müziklerinden söz edilir, dinletilir de, Dünyaca ünlü ve orjinal çok sesli Gürcü müziğini TRT' de duyamazsınız. Asya'nın İsviçre'si, uzun ömürlülerin yaşadığı, güzellikleri dillere destan insanları, ve halk oyunlarıyla ün salmış Gürcüstan'ı, batı ülkelerinde bilmeyen yok gibi. Ama Türk halkı için hala kapalı kutu orası.

Avrupa ya da Türkiye'de yaşıyan çok sayıda Türk okuyucu Gürcüstan'dan söz edecek Türkçe bir dergi çıkarılmasını diliyorlar. Bu eğilimi göz önüne alarak çalışmalar yaptık. Sonunda elinizdeki bu dergiyi sunmağa karar verdik. Dergimiz, politika yapmaksızın, Gürcüstan'ın tarihi, edebiyatı, sanatı, sporu, folkloru, ekonomisinden karınca kararınca bilgiler vermeye çalışacaktır. Hangi ülkeden olursa olsun ÇVENEBURİ, tüm Kartvelolog, Kafkasolog ve amatör yazarların yazılarına açıktır. Dergimizde, Gürcü, ve Laz'lardan başka Çerkes, Abhaz ve öbür kardeş halklara değin yazılara olanaklar ölçüsünde yer verilecektir.

Kültürel amaçla hazırlanan dergimizin ilk sayısında eksiklerimizin bulunacağı kuşkusuzdur. Okuyucularımızdan, dilek ve eleştirilerini bize çekinmeden bildirmelerini ve kusurlarımızı hoşgörmelerini dileriz.

BİZDEN SİZE

Gürcüce dil kursları:

Geçen yıl Derneğimizin açtığı kurslar çok ilgi görmüş, sonunda kursiyerler düzenlenen Gürcüstan gezisine katılmışlardır. Halk müziği dalında ünlü Södra Bergens Balalaikor Orkestrası üyeleri, Gürcücenin yanısıra, Dida Voi Nana, Mohevis Kalo Tinao, Suliko vb halk türküleriyle Çonguri, Panduri, Salamuri ve Doli gibi halk çalgılarını çalmasını da öğrendiler. İsveç kentlerinde verdikleri konserlerde Gürcü halk türkülerini söyleyen topluluk, bu yıl öğrendiklerini radyo programında sunacaklardır.

Derneğimizin üyesi orkestra şefi Thomas Lundkvist: «Gürcü müziğine ilgi duymamızın nedeni, gezi için gittiğimiz Gürcüstanda halk müziğine hayran kaldık. Orijinal ve de çok sesli olan türküler, doğunun ve batının etkisinden uzak bulunuyor. Gürcü konukseverliği de övgüye değer.» demektedir.

Geçen yılki gezide topluluk, halk türküleri öğrenme olanağını bulmuş ve her yerde büyük bir konukseverlikle karşılanmıştır. Ayrıca renkli Gürcü televizyonunda Gürcüce ve İsveççe konserler verilmiştir.

Değerli bir konuk:

Çocuk Sağlığı üzerinde araştırmaları bulunan «Ceninin ilk üç haftasında beyindeki kan dolaşımını denetleyecek ve ilerdeki hastalıkları önleyebilecek buluş» un sahibi Prof. Konstantin Çaçava, 10-16 haziran tarihlerinde, Uppsala Üniversitesinin çağrılısı olarak İsveçe gelmiştir. Verdiği konferansta, çocuk doktorlarına, buluşlarıyla ilgili renkli filimler göstermiştir. Profesörün çocuk sağlığına ilişkin Gürcüce, Rusça ve İngilizce kitapları vardır.

Profesör Uppsala'dan sonra Stockholm'a gitmiş, bir mağazada alışveriş yaparken, çocuğuyla gürcüce konuşan Türkiyeli bir aile ile karşılaşınca şaşırmış, ilk sorusu:

— Tkven Kartveli hart? (Siz Gürcü müsünüz?) olmuştur.

İki hemşehri derhal kırk yıllık ahpap imiş gibi biribirine sarılmışlar ve dostluk kurmuşlardır. İsveçte oturan, Gürcü profesörü evine cağırmış ve ağırlamıştır. Profesör Çaçava böylece Stockholm'deki tüm gürcülerle tanışma olanağını bulmuştur. Onlara bu mutlu tanışmayı şöyle anlatmıştır:

— Mağazada Gürcüce konuşma duyunca, bu sözler nereden geliyor acaba? Düş mü görüyorum? diye düşündüm. Gürcüstandan bu denli uzak bir ülkede, böyle mutlu bir rastlantıyı düşünemezdim.

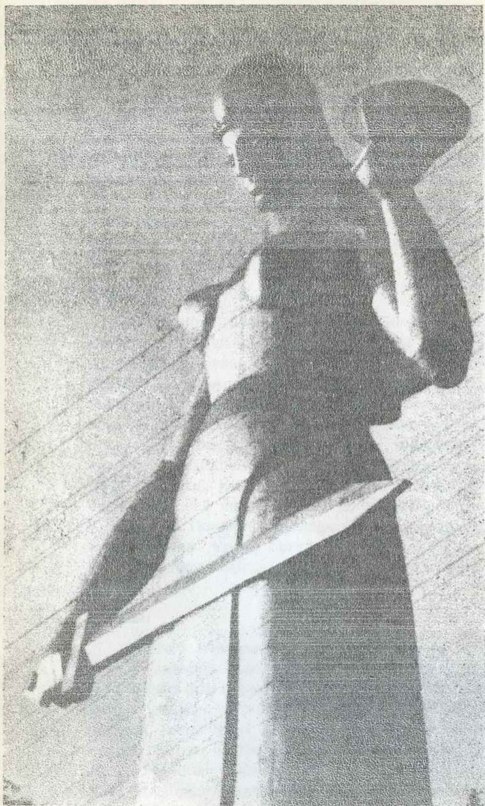
İsveçte Gürcü kültür günleri:

Bir anlaşma üzerine 40 kişilik Gürcü Halk Türküleri ve Dansları grubu İsveçe geldi. 16 Ekim 976 günü Eskilstuna Belediye Meclisi Üyesi İngvar Elmkvist ile Ümea Kültür Komitesi Başkanı Bengt Anderson konukları kentlerine çağırdılar. Kalabalık bir seyirci tarafından ilgi ile izlenen konser programı sona erince Stockholm'a geldiler. Tıklım tıklım dolan büyük opera binasındaki görkemli konserde İsveçliler Gürcüleri dakikalarca alkışladılar. Daha sonra iki gruba ayrılan konuk sanatçıların yarısı Kuzey, öbür yarısı da Güney İsveçe giderek ilgi ve şaşkınlık içinde izlenen konserler verdiler. Gürcü Halk Türküleri ve Dansları Topluluğunun İsveç programı bir ay sürmüştür. Buna paralel olarak muhtelif kentlerde Gürcü filimleri gösterilmiş, Gürcü kültürüne ilişkin konferanslar verilmiştir.

Sergiler:

Yapıtları Avrupanın çeşitli ülkelerinde sergilenen ünlü Halk ressamı Lado Gudiaşvili'nin en önemli yapıtları sergilendi başka başka kentlerde. Ayrıca diğer ünlü Gürcü ressamlarının yapıtları, uygulamalı sanatlar, çocuk sanatları, grafik, seramik, metal işleri ve Gürcü halıları sergileri açılmıştır. Öte yandan iki ayrı kentte iki fotoğraf sergisi açıldı. Bunlardan biri Gürcü Mimarisini, öbürü tarımı, turistik yerleri, bilimsel ve kültürel çalışmaları kapsamaktadır. Bu sergilerle birlikte dokümanter çizgi filimleri gösterilmiş, kitap sergileri düzenlenmiştir.

Böylece İsveçliler kentlerinde, Gürcü Halk Oyunlar ve Türküleri, filimleri, resim, mimari ve birçok sanatlarda başarılarını

71 ელგუჯა ამაშუკელი. ქართლის დედა. 1958—1960
GÜRCÜ ANASI HEYKELİ

gösteren sergileri ilgi ve heyecanla izleme olanağını bulmuşlar, hayran kalmışlardır.

İsveç Basınında Gürcüler:

Lanstidning (15/11/976 günlü), Svenska Dagbladet, Boros Tiningen vb birçok İsveç gazete ve sanat dergilerinde, Gürcüstan Kutais Halk Dansları Topluluğundan övgü ve hayranlıkla sözedilmiştir. Özetliyoruz: Gürcüler olağanüstü dinamik halk danslarıyla gönüllerimizi fethettiler. Güzellikleri dillere destan uzun saçlı Gürcü prenseslerinin zarif el ve kol hareketleri şaşkınlıkla izlendi. Gerçek bir savaş gibi kılıç kalkanla savaşan yiğitler, parmakları üzerinde döne döne seken gençler, tam bir başarı kazandılar. Ya panduri, çonguri, salamuri gibi halk enstrümanları ile icra edilen çok sesli Gürcü halk türkülerini dinlemek coşturmuştu İsveçlileri. Alkışların sonu gelmedi, tekrar tekrar sahneye çıkmak zorunda kaldı sanatçılar... Kutlarız, hoşgeldiniz.

Gürcü Anası Heykeli:

Başkent Tbilisi'nin en görkemli yerine, kuruluşunun 1500 üncü yıldönümü olan 1966 da heykeltraş E. Amaşukeli tarafından yapılan Ana heykeli dikilmiştir. Heykelin bir elinde kılınç öbür elinde tas bulunmaktadır. Kılınç düşmana, tas ise konukseverliğin simgesi olup dostlar içindir. Dünyaca ünlü Gürcü şarapları tasla ikram edilir.

E. Amaşukeli «Bu proje üzerinde çalışırken, Ülkemiz Başkentinin simgesinin bir Ana olabileceğini düşündüm. Başkentimizin tarihini ve doğasını bir elinde kılınç, öbür elinde bir tas tutan Ana'dan başkası anlatamazdı.» demiştir.

GEZİ

Bu yazı dizisi, tanınmış Amerikalı yazar John Steinbeck'in 1948 yılında yazdığı «Rusya Notları» nın 1949 da İsveç diline çevrilmiş olan «Rysk Dagbok» kitabından kimi bölümlerinin Türkçeye çevirisidir.
Çeviren : S. Manvelişvili

Moskova'da, Ukrayna'da, Stalingrad'da nereye gidersek gidelim hep o sihirli Gürcüstan adını duyduk. Hiçbir zaman oraya gitmeyen ve gidebileceğine de umudu olmayan insanlar, o ülke hakkında özlem ve hayranlıkla konuştular. Gürcülerden, dinamik ve eşsiz halk oyunlarını ustalıkla oynayan, müziksever, çalışkan, ve üstün nitelikli insanlar olarak söz ettiler. Kafkas dağlarının görkemli görünümlerinden, Karadeniz kıyılarındaki zenginliklerden konuştular. Öyle ki, Rusların çoğunun, doğru ve soylu bir hayat yaşarlarsa, ölümden sonra cennete değil Gürcüstana gitmek umudunu taşıdıklarına tanık olduk.

Elverişli bir iklime, zengin topraklara, tertemiz denizlere sahip bir ülke... Sovyetlerin öbür bölgelerindeki memur ve işçiler başarı sağlayınca Gürcüstan gezisiyle ödüllendiriliyorlar. Orası umutsuz hastaların sağlıklarını tekrar kazanmaları için gittikleri bir ülke ayni zamanda.

Moskova'dan uçağa bindik, engin Ukrayna düzlükleri üzerinden ufukta ulu dağlar görülünceye kadar uçtuk. Kafkaslar korkunç denecek yükseklikteydi. Göğe yükselmiş sivri tepeler, keskin sırtların arasından akan yeşil yataklı ırmaklar gördük. Yücelen dağlar yazın ortasında bile karla örtülüydü. Engin düz topraklardan sonra yüce dağlar görünce içimiz açıldı.

Uçağımız iyice yükselince uzaklarda Karadenizi görmekte gecikmedik. Kıyılara paralel olarak başladık alçalmağa. Çok güzel bir ülke doğrusu. Yüksek tepeler kıyılara doğru alçalıyordu, yamaçlarda yemyeşil ormanlar gözüküyordu. Engin ormanlar arasına yer yer köyler serpiştirilmiş. Kalifornia kıyıla-

rına benzemiyor Karadeniz kıyıları. Öyle azgın ve hırçın değil. Kıyılar oradaki gibi keskin de değil. Deniz masmavi ve de sakin, kıyılar ışıl ışıl.

Uzun zaman uçağımız kıyının açığında uçtu. Sonra alçalarak düzgün ve çimenlik bir alana indi. Burası Suhumi kentiydi. Çimenleri koyu yeşil hava alanı okaliptüs ağaçlarıyla çevriliydi. Evler Gürcü mimari tipindeydi. Heryan çiçekler ve çiçekli ağaçlarla çevrilmişti.

Gürcüler başka hiçbir ulusa benzemiyorlar. Buğday tenli parıltılı dişli, uzun biçimli burunlu, kara saçlı. Hemen tüm erkekler bıyıklı, yakışıklı ve de güçlü. Okuduklarımıza ve halk arasında dolaşan söylencelere göre, Babil'in daha kent olmadığı zamana dek uzanan geçmişleri olan, Fırat-Dicle bölgesinden gelmiş, Tanrılarla akraba olan bir kabile imiş Gürcüler. Ayni zamanda Sümerlerle akraba. Ateşli, gururlu, boyun eğmez, neş'eli, Sovyetlerin başüstünde tuttukları bir ulus. Sovyetlerde halklar herzaman onların gücünden, dinamikliğinden, savaççılığından söz ederler. Şair ruhlu, müzik, dans sever, konuksever gelenekleriyle kadınlara çekici gelirler. Yurtlarında doğanın kendilerine sunduğu olanaklarla güven içinde yaşıyorlar ama, ülkelerini korumak için tam iki bin yıl savaş vermek zorunda kalmışlar...

Devamı var

HABERLER

Arıcılar Müzesi:

Geçen yıl Şubat ayında Gürcüstan'ın başkenti Tbilisi'de Arıcılar Müzesi açıldı. Eski çağlardanberi arıcılıkla tanınan bu Kafdağı Ülkesinin bu müzesinde o zamandan bu yana kullanılan arı kovanları, balmumları, balmumu ve baldan yapılan ilaçlar, arı bakıcılığıyla ilgili araçlar sergilenmiştir. Müzenin bir bölümü, Gürcüstan'ın ünlü «Gri Arı»sına ayrıldı. Bu arı türü önemli bir ihraç malı. Erfurt, Bükreş, Moskova Uluslararası Arıcılık Sergilerinde altın madalyalar kazandı. Gürcüstan'ın ünlü arıları Dünyanın 39 ülkesine ihraç edilmektedir. Tbilisi Arıcılık Müzesinin, bir de Danışma Bölümü var. Bu bölüme başvuran herkes arıcılık hakkında dilediği bilgiyi alabilmektedir.

Sakinpormi-Gürcüstan Haber Aj.

Sinema:

«Pirveli Mertshali» Filmi altın madalya kazandı. Geçen yıl yapılan Tahran filim festivalinde Gürcü filmi «Pirveli Mertshali-İlk Kırlangıç» filmi iki altın madalya kazanmıştır. 56 ülkenin katıldığı IV. Tahran Filim Festivalinde bayan rejisör Nana Mtseladze ile başoyuncu D. Abaşidze altın madalyalar kazanmışlardır. Filim festivalleri tarihinde ilk kez jüri üyeleri, Gürcü Filmini ayakta alkışlamışlardır. İran Basını bu sanat olayına geniş yer vermiş filim için «Seyirciler arasında atom etkisi yaptı» deyimini kullanmıştır. **Sakinpormi**

«Pirosmani» filmi 1974 Şikago Film Festivali'nde, en iyi film ödülü kazandı. Birçok Uluslararası şenliklerde Sovyetler Birliği'ni temsil eden bu önemli yapıt 2 ARALIK 1976 da İstanbul'da Sinematek Derneği'nde gösterildi. Gürcü yönetmeni G. Şengelia'nın 1971 de gerçekleştirdiği bu filim renkli olup, ünlü

Gürcü halk ressamı N. Pirosmanişvili'nin yaşamından kaynaklanmıştır.

9 Aralık 1976 günü Ankara Sinematek derneğinde gösterilen Pirosmani filmi'nin geniş bir ilgi görmesi üzerine 6 OCAK 1977 de İstanbulda ikinci kez gösterilmiştir. Seyircilerin ilgisi basına da yansımıştır. Milliyet Sanat Dergisi'nin 211 Nolu sayısında dört sahifelik bir yazı, halk resamı Pirosmani'den, film'den övgü ile söz etmiş, önemli tabloların birkaçının renkli reprodüksiyonlarını basmıştır.

«Caris Katsis Mama» (Askerin Babası) Filmi Dünya çapında ün kazanmış olup, 1974 yılında Istanbul Sinematek derneğinde gösterilmişti.

Gürcü Piyanisti Dünya birincisi oldu:

Ottava-Kanada : 23 Haziran 1976 da yapılan Montreal Uluslararası Piyanistler Müzik yarışmasında, Gürcü Kadın Piyanist Eter Ancaparidze dünya birinciliği ödülünü kazandı. İkinci ve üçüncülüğü Rus Piyanistleri N. Demidenko ve N. Grusertma, dördüncülüğü ise batı Alman Gerhard Opits kazanmışlardır.

Gürcü şarapları altın madalyalar kazandılar:

Geçen Haziran ayında Bulgaristan'ın Burgaz Kentinde yapılan Uluslararası III. Şarap ve Konyak Yarışmasında, en yüksek ödül olan «Büyük Altın Madalya» Gürcü şaraplarından «Tsinandali, Kardanaki, ve Ahesani» kazanmıştır. «Samtrest-Gürcü Tekel İdaresi» Müdür yardımcısı Kandelaki şu konuşmayı yapmıştır: Bugüne dek yapılan Uluslararası yarışmalarda şarap ve konyaklarımız 267 adet madalya kazanmışlardır. Bulgaristan'da yapılan ve 10 gün süren yarışmalara, dünyanın en ünlü şarap yapımcıları ve eksperleri katıldılar. Çok çetin geçti yarışmalar. Şarap ve konyaklarımızın başarıları yüzyıllardanberi şarap üreten halkımıza övünç vermektedir.

Büyük altın madalya alan bu şaraplardan başka, konyaklardan «Vardzia, Sakartvelo, Eniseli» Birer altın madalya kazandılar. Tbilisi de üretilen «Sapçota Şampanuri» de altın madalya kazandı.

Gürcüstan'da yılda iki milyon dekalitre şarap üretilmekte dir. Bu miktar ülke şarap gereksinimini karşıladığı gibi Rusya,

Almanya, Fransa, Amerika vb yabancı ülkelere ihraç edilmektedir. **Sakipormi-Gürcüstan Haber Aj.**

Gürcü tütünü ABD ne ihraç ediliyor:

Amerika'nın ünlü sigara üretici firması «Filip-Morris» ürettiği kaliteli sigaralar için Gürcüstan'dan 100 ton tütün almıştır. Gürcü tütünü pek çok yabancı ülkeye satılmaktadır. Bunlar arasında İsviçre de bulunuyor. İsviçre'nin «İrtertras» Firması uzun zamandanberi Avrupa için ürettiği üstün kaliteli sigaralarda Gürcü tütünü kullanmaktadır.

Sakinpormi

Lado Gudiaşvili 80 yaşında:

Ünlü Gürcü halk ressamı L. Gudiaşvili seksen yaşına girdi. Gudiaşvili 1914 yılında Paris Ressamlık Okulundan mezun oldu. Yurduna dönünce «Teatri da Tshovreba» dergisinde çalışmağa başladı. 1916 yılında ünlü ressam Niko Pirosmanişvili ile tanıştı. L. Gudiaşvili ünlü ressam N. Pirosmanişvili'nin realizminden ve Gürcü motiflerinden etkilenmiştir. Çocukluk yaşındanberi şiire düşkünlüğü vardır. Konularını milli ve geleneksel motiflerden almaktadır. Gece gündüz yorulmadan çalışır. Yapıtları Paris'te ve başka birçok Avrupa başkentlerinde sergilenmiştir. Ekim ayında da İsveç'te sergilendi yapıtları.

«ÇVENEBURİ» L. Gudiaşvili'nin 80. yaş gününü kutlar nicelerine kavuşmasını diler.

Habeşistan'da ilk eczanenin adı «Sakartvelo» idi:

Doktor Petre Merabişvili 1910 yılının Aralık ayında Habeşistan'ın ilk eczanesini açtı. Adını «Sakartvelo-Gürcüstan» koydu. P. Merabişvili Batı Gürcüstan'ın Tsda köyünde 1876 yılında doğdu. On yaşında İstanbula gitti. Şişli semtinde bulunan Gürcü Kilisesinde öğrenimine devam etti. Daha sonra Fransaya giderek Pariste Tıp eğitimi gördü. 1908 yılında Etiyopya imparatoru, P. Merabişvili'yi özel doktoru olması için ülkesine çağırdı. Bunu kabul eden doktorun ünü kısa zamanda Doktor Merab diye tüm Habeşistan'a yayıldı.

Bugün bile Dr. Merabişvili Habeşistan'da Çağdaş tıbbın kurucusu olarak anılır. Merabişvili'nin Etnoğrafya ve Tıp bilim

konusunda birçok kitapları var. Yapıtları Paris'te Fransızca olarak yayınlanmıştır. Dr. P. Merabişvili 1930 da öldü.

Acı bir ölüm-Prof. N. Mushelişvili:

Sovyetler Birliği ve Dünya Bilim adamları 15 Temmuz 1976 da büyük bir bilim adamını yitirdiler. Prof. Nikoloz Mushelişvili, Sovyetler Birliği ve Gürcüstan Bilimler Akademisi Üyesi, Gürcüstan Bilimler Akademisi Razmani Matematik Enstitüsü Müdürü idi.

Sosyalist Emekçi Ödülü, Sovyetler Birliği Devlet Ödülü ve altı kez Lenin ödülü almıştı Prof. Mushelişvili. 1891 de Tbilisi'de doğdu. 1914 yılında Petersburg Üniversitesini bitirdi. 1920-935 yılları arasında Tbilisi Devlet Üniversitesinde ve Politeknik Enstitüsünde pedagog ve bilim adamı olarak görevler aldı. Matematik ve mekanik üzerinde birçok kitapları bulunmaktadır. Önemli buluşları ve teorileri Dünya bilim çevrelerinde yankılar uyandırmıştır. Dünyanın tanınmış bilim çevrelerinin çoğunun üyesi bulunuyordu.

Ölümünün yankıları: Prof. Mushelişvili'nin ailesine Dünya bilim çevrelerinden binlerce başsağlığı telgrafları gelmiştir. Bunlardan bir kaçını sunuyoruz:

«Biz Roma Üniversitesi matematikçileri, Nikoloz Mushelişvili'nin ölümü nedeniyle acınıza katılıyoruz. O'nun yapıtları ölümsüzdür.»

Roma Üniversitesi Matematikçiler adına
Prof. Gaetero Pikera

«Kendisini tanımak onuruna kavuştuğum Prof. Mushelişvili büyük matematikçi ve eşsiz bir insandı. O'nun ölümü hepimiz için büyük bir kayıptır. Minesota Üniversitesi Öğretim Üyeleri arkadaşlarım ve ben bayan Mushelişvili'nin ve Gürcüstan Bilimler Akademisi'nin derin acısına katılırız.»

Prof. Yogones Nitche
Amerika Birleşik Devletleri

«Prof. Nikoloz Mushelişvili'nin ölümü üzerine derin acılar içindeyiz.»

Prof. Yoseda
Bilimler Akademisi, JAPONYA

«Yirminci yüzyılın en büyük matematikçisi ve teorik fizikçisi N. Musheli̇şvili'nin ölüm haberini büyük bir acıyla aldım. Büyük bilim adamı, iyi insan Musheli̇şvili her zaman anılacaktır. Biz O'nun matematik ve teorik fizik dalında yaptıklarını hiçbir zaman unutmıyacağız. Gürcüstan Bilimler Akademisi'nin bu büyük kaybı nedeniyle derin acılarına katılırız.»

Prof. James Latehill
Cambridge, İNGİLTERE

«Büyük bir üzüntüyle Prof. Musheli̇şvili'nin ölüm haberini aldık. Matematik ve mekanik konularında verdiği yapıtlar ölümsüzdür. Romanya Bilimler Akademisi üyeleri, Musheli̇şvili ailesinin derin acısına katılırız.»

Teodor Burghele
Romanya Bilimler Akademisi Başkanı

Bask Dili :

Tbilisi Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi Gürcü Dilleri Bölümünde Bask Dili öğrenimine başlanmıştır. Diğer fakülte öğrencilerinin de devam etme olanağı bulunan Bask'caya çok sayıda öğrenci kaydolmuştur. Kafkas Dilleri ocağından olan Bask Diline ilgi gün gün artmaktadır. Ders kitapları henüz mevcut olmadığından öğrenciler hocanın notlarından yararlanmaktadırlar. İlk Bask Dili öğretim görevlisi olan Greta Çantladze aynı zamanda ilk kez Baskca-Gürcüce sözlük yayınlanmıştır.

Türk Folklorcuları Gürcüstan'da :

Turizm Tanıtma Bakanlığı'nın 80 kişilik Folklor topluluğu Sovyetler Birliği'ndeki gösterilerinde büyük ilgi topladı. Akçaabat, Artvin, Bitlis, Erzurum, Gaziantep, Kırklareli ve Silifke Halk Oyunlarını sergileyen topluluğun ikinci uğrağı Gürcüstan'ın başkenti Tbilisi olmuştur. Yediden yetmişe bütün halkının her olanakta şarkı söyleyip, dans ettiği Gürcüstan'daki gösteriler de göğüs kabartıcı olmuş, bu arada ünlü Gürcü koreografi Devlet Halk Oyunları Topluluğu Sanat Yönetmeni Nino Ramişvili, Türk Topluluğunun yöneticilerini içtenlikle kutlarken, «Türk folklorcularında gördüğü heyecana ve üstün oyun gücüne hayran olduğunu» söylemiştir. Daha sonra Tbilisi gazeteleri de folklorcularımız için geniş ve övücü yazılar yayınlamışlardır.

Tbilisi'de gösterilen başarı üstüne, Tbilisi televizyonu da 44 dakika süren, «Konuklarımız» adlı renkli bir yayın yapmıştır. Bu yayın süresince Claude Lelouch'un Türkiye adını taşıyan dokümanter filmi, Silifke ekibinin oyunlarını Gürcüstan halkı ilgi ile izlemiş, ayrıca Tbilisi Üniversitesi Türk Tarihi Profesörü Otar Gigineişvili'nin yönettiği Türk tönetici ve sanatçılarının katıldığı bir açık oturum düzenlenmiştir.

15 Aralık 1976 Milliyet

GÜRCÜSTAN mı? GÜRCİSTAN mı?

A. Ö. Melaşvili

Gürcüstan sözcüğü, Türkçe literatürde bazan doğrusu olan GÜRCÜSTAN biçiminde yazıldığı gibi, neyazık ki bazan da yanlış olarak Gürcistan diye geçmektedir. Bu konuyu aydınlatmak amacıyla şu açıklamayı yapmak gereğini duyuyorum:

T.D.K. Yayını, Türkçe Sözlük 959 vb birçok ciddi yapıtlarda Gürcüstan biçiminde yazılmıştır. Türk Ansiklopedisinde ise Gürcüstan ve Gürcistan olmak üzere her iki yazımla karşılaşılır. T.D.K. nın son yayınlanan sözlüğünde neyazık ki yanlış şekliyle yazılmıştır.

T.D.K. Dil Kılavuzlarında belirtilen kurallara göre, Türk dilinde kökler değişmemekte, ekler köklerin ünlü harflerine uyum sağlayacak biçime girmektedir. Örnekler:

Palto'su	Palto'ya	Palto'dan	Palto'yla
Örtü'sü	Örtü'ye	Örtü'den	Örtü'yle
Masa'sı	Masa'ya	Masa'dan	Masa'yla

Farsça olan istan (yer, bölge, ülke) eki için de durum aynıdır. Örnekler:

Pak'istan	(Okyanus	Türkçe	Sözlük)
Dağ'ıstan	»	»	»
Raca'stan	»	»	»
Hindu'stan	»	»	»
Gürcü'stan			

Bu örneklerde açıkça görülmektedir ki, istan soneki, ıstan, stan kılıklarına girmektedir. Böylece Gürcü'istan sözcüğünün doğru yazılışının, Gürcüstan olacağı ortaya çıkmaktadır.

Gürcü, Hindu, ve Raca sözcüklerini başka eklerle türetirsek köklerin yine de değişmediğini, eklerin Türkçe ses uyumuna göre köklere uyacak kılığa büründüğünü görürüz:

Gürcü	Hindu	Raca
Gürcü'ce	Hindu'ca	
Gürcü'lük	Hindu'luk	Raca'lık
Gürcü'yle	Hindu'yla	Raca'yla
Gürcü'stan	Hindu'stan	Raca'stan

Öbür yandan, Azerbaycan, vb. Türkçe ağızların literatüründe her zaman sözcüğün doğru biçimi olan GÜRCÜSTAN, olarak yazılmaktadır.

Gürcistan, Gurcistan yazılış biçimleri, yanlış olarak yabancılar tarafından kullanılmaktadır. Türkçe'yi iyi bilmeyen yabancı uluslar kendi ağızlarına uydurarak böyle söylemekte ve' yazmaktadırlar. Yanlış söyleniş ve yazılış neyazık ki Türkçe'ye de geçmiştir. Fakat basında giderek yanlışlığın azalmaya başlaması yakında tamamen düzeleceği umudunu güçlendirmektedir.

KIRALİÇE TAMARA

M. Kahidze

1178'de Babası 3. Giyorgi ile birlikte ülkenin yönetimine katılan Tamara, onun ölümü üzerine 1184 de tek başına tahta geçti. Gösterişli bir törenle bir erkek prense verilen kırallık yetkileri ve kılıcını aldı. Soylular kendisine bağlılık yemini ettiler. Amacı yapıcı Davit (Ağmaşenebeli) ve babasının politikasını sürdürmekti. Yönetim işlerinde, teyzesi Rusudan ve Gürcüstan'a bağlı yedi küçük kırallığın önderlerinin uyarılarına önem verirdi. Gürcü halkı ona kıraliçe (Dedopali) değil, kıral (Mepe) diye adlandırmaktadır.

Daha egemenliğinin ilk günlerinde, soylularla kentsoylular arasındaki çatışma başladı. Bu nedenle Başkomutan Kubasar ve saray bakanı Apridon'a işten el çektirdi. Dört kişi olan bakanların sayısı altıya çıkarıldı. Bakanlar kurulu iki guruba ayrılmaktaydı:

a) Başbakan
   Yönetim bakanı
   İçişleri bakanı
   Savaş bakanı

b) Maliye bakanı
   Saray bakanı,

Ülkenin, kraliçe'den sonra en önemli kişisi olan başbakan, savaş zamanında en büyük yargıç idi. Kıraliçe onun onayı olmaksızın hiç bir karar alamazdı.

Yönetim bakanı, genel yönetim işleriyle ilgilenir, diğer bakanlar arasındaki ilişkileri düzenlerdi. Aynı zamanda ulaştırma ve haberleşme işlerini de yüklenmiştir.

Savaş bakanı, ordunun başkomutanı olup, yüksek askeri

kurula başkanlık eder, sorumluluğu başbakanla paylaşırdı.

Maliye bakanı ve yardımcısı hazinenin bekçisi olup, ekonomik ve ticari sorunlarla ilgilenirdi.

Saray bakanı, sarayın personel şefiydi. Bakanlar kuruluna katılmazdı. Önemli durumlarda ayan meclisinin (Darbazi) oyun başvurulurdu. Darbazi, yüksek dereceli görevliler, dün adamları, soylular ve kentsoyluların sözcülerinden oluşmaktaydı.

Soyluların baskısıyla, babasının bakanlarından ayrıldıktan sonra Tamara, Ülkede sezilir bir gerileme olduğunu anlamakta gecikmedi. Bu başarısızlık olumsuz bir etki yarattı.

Daha Kubasar'la Apridon'un yerine atamalar yapmadan, yeni bir komplo girişiminde bulunuldu. Ordu ve kentsoyluların desteklediği Kutlu Aslan başlarıydı. Kıraliçe sert tutum göstermedi. Görüşmeler için Ülkenin ileri gelenlerinden H. Sokal ve K. Cakeli'yi görevlendirdi, anlaşma sağlandı. Tamara bakanlarını kendi taraftarları arasından seçmeye dikkat etti. Sargis Mhargrdzeli Savaş bakanı, Antoni başbakan'lığa atandı, Çiaberi içişleri bakanlığı'na, Maliye bakanlığı'na Vardanidze, saray bakanlığı'na Vardan Dadiani atandılar. Sayıları arttırılan bakanlar kurulunda soylu olmayanlar bulunmuyordu. Fakat yine de Tamara, taraftarlarını kabul ettirmeyi başardı.

Genç ve güzel Kıraliçe'yle evlenmek isteyenlerin sayısı oldukça kabarıktı. Bu durumu tartışmak için soylulardan ve ordunun sözcülerinden oluşan bir kurul toplandı. Tek uğraşı devlet işleri olan Tamara onların bu çabalarına pek yardımcı olmuyordu. Kurul Kuzey Kafkasya'ya göçmüş bir Rus prensinde karar kıldı. Ortadoks olan bu prensi kıraliçe sonunda kabul etti. Fakat evlendikten sonra, çok içen kocasını boşamak zorunda kaldı. (1187-1188) Sadık koca sınır dışı edilerek Kostantinopl'a (İstanbul) gönderdi.

Ülke çıkarları, yeniden evlenmesini gerektiriyordu. Bu kez seçimi kendisi yapacaktı. Aralarında Selçuk, Bizans, prensleri ve Şirvan Şah gibi tanınmış kişiler bulunan adaylar içinden Osetya prensi Davit Soslan'ı seçti. Bunun üzerine sabık koca, koca olarak seçmediği için kıraliçe'ye kin besleyen Gürcü prenslerinden faydalanarak Gürcüstan'a girdi. Batı ve güney Gürcüstan, Guriya, Abhazya, Raca soyluları sabık Rus prensinin tahta geçmesi için çalışacaklarına ant içtiler.

Vardan Dedianı komplonun başarıya ulaşması için isyancı

toplamakla yükümlendirildi. Bunu öğrenen kıraliçe ülkenin ileri gelenlerini toplantıya çağırdı. Bu arada Dediani, Samshe'deki B. Cakeli'nin ve Klarçeti'de Guzan'ın birlikleriyle birleşti. Kıraliçe, uyuşmazlığı ortadan kaldırması için Kutais patriğini görevlendirdi. Fakat isyan giderek yayılarak, Abastuman'ı yaktılar, Kartli'yide ele geçirdiler. Sonra iki koldan Tbilisi'ye yöneldiler. Tamara savaşa karar verdi. Gamrekeli'yi Cavaheti birliklerinin yönetimiyle görevlendirdi. Taraflar karşılaştılar. Kırallık birlikleri Mtkvari'yi aşarak isyancıları ormanlık ve dağlık bölgelere kadar izlediler. Niala yaylasında vuruşmaya çağırdılar, karşı taraf tahribi sürdürerek ilerliyordu. Fakat kırallık ordusu onları dağıtmayı başardı. Prens Davit Soslan Tbilisi'ye muzaffer döndü. Kıraliçe yenilgiye uğrıyanları bağışladı. Rus prensi yakalanarak tekrar Kostantinopl'a sürüldü. İsyana katılanlar işlerinden atıldılar. Saray Bakanlığı'na İvan Mhargdzeli getirildi. Savaş bakanı Gamrekeli'nin ölümü üzerine Mhargrdzeli atandı. 1193 de Rus prensi yeni bir saldırı girişiminde bulunduysa da yenilgiye uğradı. Artık Gürcüstan huzura kavuşmuş, her yönüyle kalkınma başlamıştı.

Tarihçiler Tamara'nın devrini altın çağ olarak tanımlarlar. Politika alanında olduğu kadar sanatsal, edebiyat, düşünsel alanlarda da büyük adımlar atılmıştır. Manastırlar birer kültür merkezi niteliğindeydiler. Gelati manastırı ikinci bir Kudüs haline getirildi, aynı zamanda bir bilim yuvasıydı. Şiovi manastırı en tanınmış kültür merkezlerinden biriydi. Güney de Gelati tarzında İkalto akademisinin temeli atıldı. Kaleler, köprüler, hanlar ve hamamlar vb. birçok yapılar onun zamanında inşa edildi. Yine onun zamanında tüm Kafkas halklarının birleştirilmesi sorunu çözüme bağlandı.

12. Yüzyılda Gürcü kültürü, Şota Rustaveli'nin «Kaplan Postlu Şövalye» adlı eseriyle en yüksek noktasına erişti.

Kraliçe Tamara, saygıdeğer kırallar içinde en başta gelenidir. 31 yıllık saltanatı boyunca hiç kimse, emriyle kırbaç cezasına çarptırılmadı, hiç bir ölüm yargısını onaylamadı. Ülkede düşün özgürlüğü, dinsel özgürlük, yüksek bir düzeye erişti. Müslümanlar, hıristan uluslardan yalnız Gürcüstan'la anlaşabiliyorlardı. Kudüs'e bayraklarıyla girebilme izni yalnız onlara verilmişti. Kıraliçe yoksul ve kimsesizleri gözetir, «Ben yetimlerin anası, dulların koruyucusuyum» derdi.

EDEBİYAT

Gürcü Edebiyatının şaheseri, büyük Şota Rustaveli'nin yapıtı, Kaplan Postlu Şövalye'dir. 12. yüzyılda Gürcüstan'a tarihinin altın çağını yaşatan Kıraliçe TAMARA'nın egemenliği sırasında yaratılan bu yapıtın, bugüne dek kırk kadar dile çevirisi yapıldı. Çok eski bir öyküyü, büyük bir ustalıkla anlatan, çekiciliği eskimeyen aşk ve macera destanıdır. Aşk, vefa, azim, mertlik, tevazu, nezaket gibi insan meziyetlerini belirgin çizgilerle işleyen klasik destan görünümünde sürükleyici bir manzum roman. A.Ö. Melaşvili, yıllarca süren yorucu ve sabırlı bir çalışma sonunda, Gürcüce aslından, Fransızca ve Azerbaycanca çevirilerden yararlanarak Türkçeye kazandırmayı başarmıştır. Bu sayıdan başlayarak dizi halinde sunuyoruz:

KAPLAN POSTLU ŞÖVALYE

Şota Rustaveli

Giriş

1 Kim ki şu yüce Evreni yaratmıştır sanatıyla,
O varlığın üstündedir tüm tanrısal kudretiyle.
Verdi fani insanlara Yeryüzünü niymetiyle,
Üstündeki sultanları yaşar onun kudretiyle.

2 Yüce Tanrı, her nesnenin biçimini çizmişsin sen,
Yardımcım ol, bana güç ver, altedeyim Şeytanı ben.
Aşıkların tutkuları mezara dek bedenimden
Çekilmesin, bu suretle günahımı bağışla sen.

3 Kılınç vuran, kalkan tutan, ok süzdüren bir arslana,
Al yanaklı, kara saçlı TAMARA'ya O Sultana,
Destan yazmak yürek ister, yaraşır mı bilmem bana?
Ona bakmak şeker gibi bir tat verir her insana.

4 Anlatayım TAMARA'yı akıtarak gözyaşları,
Güzel desem, güzel ne söz nasıl övsem O Sultanı?
Mürekkebim mavi göller, kalemim göl kamışları,
Dinleyenin yüreğine saplanır aşk mızrakları.

5 Buyurdular Kıraliçe TAMARA'ya destan düzmek,
Saçlarına, kaşlarına, gözlerine şiir dizmek,
Billurlardan, yakutlardan yonulmuşa mercan demek,
Sabır taşını çatlatan bakışlarından söz etmek.

6 Bir anlatım, bir ustalık, gönül gerek şimdi bana,
Biraz güç ver bana Tanrım, ruh vereyim bu destane.
Yardım gerek O DARYAL'a, saygı gerek kahramana,
Birbirine tutkun olan bu üç yiğit pehlivana.

7 O DARYAL'ın aşkına biz akıtalım gözyaşları.
Ona bir eş bulunur mu dertten yana bakın şimdi?
Ben RUSTVELİ, yana yana anarım O kahramanı,
Şiir haline getirdim dilde gezen şu destanı,

8 Ben RUSTVELİ, bir aşk için baş koymuşum bu esere,
Ben hayranım orduların komutanı yiğit ere,
Aşıkların çaresi yok baş vursa da tabiblere,
Ya can versin canan bana, yada gömsün soğuk yere.

9 Bu bir İRAN destanıydı, dolaşırdı dilden dile,
Ender olan inci gibi, hep gezerdi elden ele.
Ben O'na Gürcü dilinde şiir yazdım bilinç ile,
Değer verir nazlı canan zahmetime bundan böyle.

10 Gözüm yine bakmak ister gözlerimi kör koyana,
Deli gönlüm çöller gezer gören benzetir çılgına,
Yara gibi yandı cismim, bari ruhum gelsin cana,
Korkarımki, dilim yetmez bu üç yiğit kahramana.

11 Yazgı kime ne yazmışsa, razı olsun kısmetine,
Yiğit işten hiç yılmasın, güvensin öz yüreğine,
Aşık aşkı berkeylesin, acımasın mihnetine,
Kenar dursun suç yapmaktan, suçlamasın başkasını.

12 Ne zamandır bilgelerin, tövbesidir bize şiir,
Tanrısal bir kudreti var, gökten bize ilham gelir,
Ruhu yüksek okuyucu dinledikçe neşelenir,
Çünkü şiir, uzun süren amaçları kısa verir.

13 Nasıl ki atlı uzun yolda gücünü gösterirse,
Oyuncu geniş meydanda oyununu gösterirse,
İşte böyle şiir dizer şair büyük eserinde,
Destanı da son bulmalı gönlündekini dökünce,

14 Bu zamanda şöyle bir bak sen şaire, sanatkâra,
O bilmezse Gürcü dili, şiir günü geçer kara.
Anlatımı kıt bir şair, ne eylesin nazlı yare?
Onda hüner olur mu ki, kanat versin hayallere.

15 Şair diye adlanamaz iki ya üç şiir yazan,
Gelip şair derneğine sokulmasın karalayan,
Onlar nice şiir yazıp uydursa da yalan dolan,
Benim, deyip katır gibi utanmazlar inadından.

16 İkincisi saçma sapan şiir yazan şair de var,
Sözlerinde ne anlam var, ne onları gönül ruyar.
Bence bu tür şairlerin toy avcıya benzeri,
Arslanlara yaklaşamaz, ancak kırda tavşan kovar.

17 Uçüncü tip şairler de yarar keyfe ziyafete,
Eylenceye, muhabbete, nazik geçen zarafete,
Hoştur bize kulak asmak fikri aydın her sohbete,
Ama şair değil ev dikmeyen büyük bir sanata.

18 Şiir yazan çabasının değerini bilsin gerek.
Mecnun gibi bir güzelin hayaliyle ölsün gerek.
Bütün gönlü umut dolu bir cananı bezeyerek,
Hep onun adını ansın sinesinde çarpan yürek.

19 Şimdi gelin hep tanıyın birdir benim ilk sevgilim.
O ad, benim şöhretimdir, onunladır ayım yılım,
Bütün ömrümü bir kaplan doğrasa da dilim dilim,
Yine ona inci gibi şiir dizer benim dilim.

20 Söz açayım ilk sevgiden, o tanrısal muhabbetten,
Onu yazmak çok çetindir, yüksektedir bu san'attan.
O göktedir yerde değil, yüce durur Kafdağından,
Ona varmak isteyenler çekinmesin her çabadan.

21 Ne akiller ne bilgeler kavrayamaz bu ilk aşkı,
Ancak duyan büyük şair tanımlayabilir aşkı.
Yeryüzünde pek çok aşk var, yazacağım bir yar aşkı,
Konu dışı, Tanrı aşkı, görev aşkı, vatan aşkı.

22 Aşıkları Arapçada, mecnun, diye çağırırlar,
Yardan ayrı düşenlerde ne us kalır ne de karar.
Bazıları Tanrısına varmak için göğe uçar,
Yarine pervane gibi kanat açan aşık da var.

23 Aşık gerek güneş gibi bakınca göz kamaştıra,
Bilge ola, cömert ola, arslan gibi yiğit dura.
Sabrı, dili, bilinciyle rakiplere darbe vura,
Aşık bunsuz aşık değil, bağlansa da gönlü yara.

24 Sevmek çok ince bir sanat anlamakta çok güçlük var,
Bu muhabbet bambaşkadır zinalıktan gezer kenar.
Muhabbetle zinalığın arasında uçurum var.
Sözlerime kulak verin, karışmasın bu kavramlar.

25 Aşık gerek sadık olsun, vefasızdan aşık olmaz,
Yazgıda ayrılık varsa koy inlesin gönlünde yas,
Çeksin bütün zorlukları gözlerinde binbir niyaz,
Ruhsuz aşka nefretim var, ne öpüşmek, ne cilve naz.

26 Bu muhabbet adlanmasın, başka şeydir aşkın yeri,
Böylesi hep değiştirir bugün biri yarın biri,
Böyle bir aşk oyun gibi eğlendirir çocukları,
Aşık gerek göz kırpmadan terkeylesin dünyaları.

27 Gerçek aşık her derdini mihnetini gizli tutar,
O daima yalnız sever, gamlarını yalnız duyar,
Uzak gezer, uzak durur, uzak ağlar, uzak yanar,
Sever canan cefasını yüreğinde bin ahüzar.

28 Aşık söylemesin gerek sırlarını başkasına,
İçin için ah çeksin de anlatmasın ona buna,
Aşkını açıklıyarak dil dökmesin dört bir yana,
Yar yolunda bin bir güçlük keyif gibi gelsin ona.

29 Öz aşkını anlatana usu olan inanır mı?
Bundan öz sevgilisine ve kendine hayır var mı?
Yari sözle vuran aşık, bu da aşka itibar mı?
Yar kalbini yaralayan, deyin, aşık adlanır mı?

30 Şaşmaktayım niçin insan sırlarını döker dile,
Onu derde garkedeni lekeliyor bile-bile,
Sevmiyorsa niçin onu anmıyor hiç nefret ile?
Kötü kişiler yeğ tutar kötü sözü sevgiliye.

31 Ayıp değil bir aşıka, akıtsa da gözyaşları,
Mecnun olup yuva yapsa saçlarından kır kuşları,
Hicran vakti çıkarmasın hayalinden nazlı yari,
Bilmesinler sevgisini yeryüzünün insanları.

Arkası var

karaçay
KARAÇAY ÇERKES
KABARTAY
BALKAR
nalçik
ÇEÇEN
grozni
İNGUŞ
soçi
gagra
APHAZYA
sohumi
orconikidze
K.OSETYA
mohaçkale
DAĞI STAN
oçamçire
zugdidi
G. OSETYA
skinvali
gori
kutaisi
poti
maharadze
KARA
DENİZ
HAZAR
DENİZİ
batumi
ACARA
GÜRCÜSTAN
Tbilisi
rustavi
hopa
borçka
ahalkalaki
savşat
artvin
rize
leninakan
kars
TÜRKİYE
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
Baku
Erivan
nahçivan
İRAN
KAFKASYA
CUMHURİYETLERİ
öl.1/4000000

YABANCI DİLLERİN GÜRCÜCEYE ETKİLERİ

Çev. H. Hinkiladze

Ulusların biribirleriyle sürekli, teknik, bilimsel ve kültürel ilişkiler halinde bulunmaları, karşılıklı olarak dillerine birçok yeni ve yabancı sözcükleri almalarına neden olmaktadır. Gürcüceye giren yabancı sözcüklerin varlığı, anayurttan uzun zaman kopmuş bulunan ve bugünkü modern Gürcü literatürünü izleme olanağı olmayan ırkdaşlarımızın dikkatini çekmektedir.

Anadilin titizlikle korunması konusunu, Belçika uyruklu Gürcülerden Davit Berekaşvili de dile getirmiştir. Samşoblo Gazetesi redaktörlüğüne gönderdiği mektupta, durumu eleştirerek Gürcücenin yabancı dillerin saldırısından korunması dileğinde bulunmuştur. Hemşehrimizin bazı dilek ve tavsiyelerine diyecek söz yok. Bu bakımdan Redaktörlük kendisine teşekkür eder. Ne var ki isteklerinin tümünün gerçekleşmesine olanak ve gerek görülmemektedir. Kendisine bu konuda daha doyurucu cevap verilmesi için, dileklerini Gürcüstan İlimler Akademisi Dil Enstitüsü Leksikologlarından Prof. Mihael Cabaşvili'ye bildirdik. Verdiği cevabı sunuyoruz:

Tarihte Gürcü Ulusunun birçok yabancı uluslarla, politik, ekonomik ve kültürel ilişkileri olagelmiştir. Bu ilişkiler birçok yabancı sözcüklerin Gürcüceye girmelerine zemin hazırladı. Zamanla birçok yabancı sözcüklerin Gürcüceliştiği de görüldü. Buna örnek olarak bugün artık birçok Gürcü, Saati-Saat, Supra-Sofra, Hancali-Hançer, sözcüklerinin Arapçadan geldiğinin farkında değildir. Yine, Balişi-Yastık, Bamba-Pamuk, Kamari-Kemer, Bulbuli-Bülbül, Pancara-Pencere sözcüklerinin Farsçadan alındığını anlamak güçtür. Artık yadırgamadan kullandığımız, Kalami-Kalem, Melani-Mürekkep sözcüklerini Yunancadan, Oda-Oda, Kurki-Kürk sözcüklerini de Türkçeden alındığına inanılmaz. Bugün tamamen Gürcüce kimliğine bürünmüş bir başka sözcük, Bay-Bey-Ağa-Sahip karşılığı kullanılan ve

ondan vazgeçilmesine olanak bulunmayan, Batoni, vardır. Latin kökenli Patronus, Patron'dan gelmektedir.

Bunların dışında bugün kullanmakta olduğumuz birçok sözcükler vardır ki ne vazgeçmemize ve ne de bunları kendimize yakın bulmamıza olanak bulunmamaktadır. Esasen bunlar bir ulusun malı olmaktan çok tüm dilere rahatlıkla yerleşmiş bulunduğundan Uluslararası anlaşma aracı olarak kabul etmek gerekir. Bunların çoğu Yunan ve Latin kökenlidir. Büyük Gürcü Leksikologu Sulhan Saba Orbeliani sözlüğünde bolca kullanmaktadır bunları: İstoria, Matematika, Geometria, Teatri, Kategori vb.

19. yüzyılda bu yabancı sözcükler literatüre o kadar geçti ki bir yardımcı sözlük süzenlenmesine gereksinim duyuldu. Bu nedenle 1904 te ünlü Gürcü Dilcilerinden Yoseb İmedaşvili, Yabancı Sözcükler Sözlüğü adıyla bir yapıt ortaya koydu.

Yabancı sözcüklerin Gürcüceye yerleşmeleri şöyle olmaktadır:

1 — Güçlü yabancı bir literatürün çevirisi yoluyla,

2 — Günlük gazete ve aktüalite mecmuaları ile, Dünyanın her yöresinden alıp bize ileten radyo ve televizyon gibi yayın araçlarıyla,

3 — Gün geçtikçe artan bilimsel ve teknik buluşlar yoluyla.

Son yirmi yıl içinde dilimize giren ve atılmasına olanak bulunmayan sözcüklerden, Kibernatika, Elektronika, Telekominika, Televizia vb. gibi sözcüklere Gürcücede karşılık aramak hem olanaksız hem de gereksizdir.

Yirmi yıl kadar önce her yabancı kökenli söze bir Gürcüce ad bulmak için çalışmalar yapılmış birtakım iyi sonuçlar da alınmıştır. Türetilenlerden beğenilenlerin birkaçını sunuyorum Vagon-Ronada, Telefon-Elsmeni, Metro-Vogzali, Elektrikli Lokomotif-Elmavali vb. Çalışmalar göstermiştir ki Gürcü dili, üzerinde araştırmalar yapıldığı takdirde bilimsel ve teknik terimleri en güzel biçimde ifadede birçok yabancı dillerden üstün yeteneğe sahiptir. Özellikle (Tbo) öneki ile yapılan sözcüklerin Gürcü halkınca sempatiyle karşılandığı görülmüştür: Tbomavali-Dizel motoru vb.

Bugün herhangi bir Ulusun dilcisi aşağıda örneğini verdiğimiz sözcüklere kendi dilinde eş ad aramağa ne ihtiyaç duyar ve nede bunu başarabilmek için kendisinde cesaret bula-

bilir. Otomobil, tramvay, traktör, radio, telgraf, ekspres, metropoliten, ve daha birçokları.

İşte bu türlü sözcükler dilimize ister istemez, pervasızca yerleşmektedir. Ünlü Gürcü dil bilgini Prof. Arnold Çikobava'nın baş redaktörlüğünde 1964 yılında tamamlanıp yayınlanan 8 ciltlik büyük sözlük 112949 özcük içermekte olup, yabancı kökenli sözcüklerin sayısı hayli kabarıktır. Bu sözcüklere dünya Ulusları sözlüklerinin zenginlik kaynağı olarak bakılmalıdır. Biz Gürcüler ise her yabancı söze Gürcü kökenli karşılık bulamadığımız sürece naz etmeden onları kabul ve kullanmak zorundayız.

LAZ FIKRALARI

Çev. H. Hinkiladze

Lazla Şeytan:

Bir zamanlar şeytanla savaşımda başa çıkan bulunmazmış. Hangi insan oğlu bunu denese aldanmış, hep yenilgiye uğramış. Bunu işiten Laz şeytana gidip onu döğüşe çağırmış. Şeytan kabul etmiş ve anlaşmışlar, «Deyneklerle döğüşelim, yenilen pabuçları ters giyip yeryüzünde öyle dolaşsın.» demişler.

Ekin anbarında yaşıyan şeytan, Laz'a:

— Git iki değnek getir, burada döğüşelim, demiş.

Laz kabul etmiş, biri kısa, diğeri uzun iki değnek getirmiş, uzununu şeytan'a vermiş, kısasını kendisi almış. Döğüş başlamış. Şeytan uzun değneği dar yerde çevirmeye çalışırken Laz kısa değnekle şeytanı helak etmiş. Şeytan:

— Olmadı, demiş. Değnekleri değişip yeniden döğüşelim, diye karşı çıkmış. Laz da:

— Değnekleri değiştirirsek, döğüş yerini de değiştirelim. Bu kez de benim istediğim yerde dövüşelim, deyince karşı çıkamamış şeytan.

Şeytanla laz geniş bir alana çıkıp başlamışlar dövüşmeğe. Laz şeytanı yakınına sokmadan vurmuş ha vurmuş. Şeytanın kısa sopası işe yaramamış, yenildiğiyi kabul etmek zorunda kalmış.

— Ben şeytanlığımla ün saldım Dünyaya ama, sen Laz, benden kurnaz çıktın.

Böylece Laz Şeytana pabucu ters giydirmiş. O gün bugün Şeytan pabucu ters dolaşmaktadır yeryüzünde.

Kötülükler Ortadan Nasıl Kalktı

Adamın biri çarşıdan bir horoz alıp evine götürmüş, karısı bunu görünce kocasına kızıp sırtını dönerek:

— Onu niye aldın, onunla bir arada nasıl yaşarım ben, demiş, adam:

— Horozla niçin bir arada yaşıyamazmışsın, deyince kadın:

— O erkek değilmi? Ben ona nasıl görünürüm, diye cevap vermiş.

Adamcağız, karısının bu halinden memnun, her gittiği yerde onun methini yaparmış. Nihayet bir gün iki Laz'la arkadaş olmuş ve onlara da karısının iyi huylarından bahsedince Lazlar:

— Öyleyse karın seni başka erkeklerle aldatıyor, gözünle görmek istersen tecrübe et. «Şehre gidiyorum, üç gün gelemem de, akşam evin tavan arasından gözetle demişler.

Adam Lazların dediğini yapmış. Akşam olunca kadın eve bir yabancı erkek almış. Adam bunu görünce dayanamamış ikisini de öldürüp uzak bir kente kaçmış. Bu kentte sık sık hırsızlıklar olur, yapan bir türlü bulunmazmış. Padişahın adamları bunu yabancı görünce yaka-paça padişaha götürmüşler ve:

— Hırsız bu, demişler, adam padişaha:

— Ben hırsız değilim, ama şehrinizde böyle hadiseler olduysa bana bir hafta izin verin size hırsızı bulup getireyim, diyerek izin almış. Bir gün kentte dolaşırken başı sarıklı, sırtı cübbeli ve ayaklarında ziller takılı bir adama raslamış, sormuş kimin nesi olduğunu:

— Bu adam çok sofudur, yürürken yerde küçük yaratıklara basıp ezmesin, günah sahibi olmasın diye zillerle dolaşıyor, diye cevap vermişler. Adam bu cevabı alınca herifin yakasından tutup padişaha götürmüş ve:

— İşte hırsız bu padişahım, demiş.

Padişah sarıklı adama:

— Aradığımız hırsızın sen olduğunu söylüyorlar, ne dersin, diye sorunca adam cesaretle:

— Yalan, ben hocayım, yerdeki karıncayı bile ezmem, dinsizin biri size yalan haber vermiş, diye itirazda bulununca, padişah hocayı serbest bırakmış ama arkasına da gizlice takipçi koymuş.

Hoca, gece geç vakit arkadaşlarıyla buluşup kıyafet değiştirmiş ve her biri bir tarafa kenti soymaya çıkmışlar. Padişahın adamları da hırsızları suç üstü yakalamışlar.

Memnun olan padişah yabancı adamı huzuruna çağırtıp;

— Sen hikmet sahibi adammışsın, bu sırrı kimden öğrendin, diye sorunca yabancı;

— Lazlarla dostluk kurarsanız sizde hikmet sahibi olur her-

şeyi gözünüzle görürsünüz, diye cevap vermiş. Sonrada başından geçenleri bir bir anlatmış.

Memnun olan padişah o iki Laz'ı ülkesine getirtmiş. Bunu işiten kötü niyetli kimseler, Laz'ların korkusu ile ıslah olmuşlar ve o tarihten sonra o ülkede kötü işler olmamış.

GÜRCÜ MASALLARI

Çeviren : R. Çavleişvili

Aptal adam

Bir varmış, bir yokmuş, ülkenin birinde yoksul mu yoksul bir adam varmış. Bundan kurtulmanın yolunu arar dururmuş. Sonunda Feleğe gidip ondan, çarkı kendisi için döndürmesini istemeye karar vermiş. Karar vermesiyle yola çıkması bir olmuş.

Yolda, yerde kıvranan bir kurtla karşılaşmış, baş ağrısından inliyor, debeleniyormuş. Adamı görünce güçlükle doğrularak, nereye gittiğini sormuş. Yoksul:

— Çok yoksulum, Feleğe gidip çarkımı döndürmesi için yalvaracağım, diye cevaplamış. Kurt:

— Ben ise çok hastayım, dayanılmaz şekilde başım ağrıyor. Mademki Feleğe gidiyorsun, yalvarırım sana, benim için bir ilâç iste, diye inlemiş.

— Olur, demiş Yoksul ve yürümüş. Bir süre yol gittikten sonra ormanda bir kulübeyle karşılaşmış. Güzel, küçücük bir kulübe. Seslenmiş:

— Hey, kimse yok mu orada?

İkinci kez bağırmasına meydan kalmadan, evden biri çıkmış, ne istediğini sormuş.

— Yoksul bir kişiyim, akşam oldu. Beni evinize konuk etmez misiniz? demiş.

Ev sahipleri, yoksul köylüyü içeri almışlar. Yemekten sonra ona böyle ters yoldan nereye gittiğini sormuşlar. Yoksul, derdini anlatarak, çare bulmak için Feleğe gitmekte olduğunu söyledi.

Ev sahibi iki kardeşmiş, bunu duyunca:

— Bizim de derdimiz var. Kapı önündeki kocaman ve genç armut ağacımız her yıl çiçek açar meyva vermez. Feleğe bir sor, acaba bunun nedeni nedir? Çaresini söylesin.

— Olur, derdinizi Feleğe anlatır çaresini öğrenirim, demiş Yoksul.

Ertesi gün Yoksul yola çıktı. Az gitti, uz gitti, dere tepe düz gitti, doruklar aştı, dereler geçti, sonunda bir dağa ulaştı. Orada kocaman bir köşk vardı, içinde ışıklar yanıyordu.

Yoksul köşke vardı. Sahibine geceyi orada geçirmesi için ricada bulundu. Ev sahibi, Yoksulu içeriye aldı. Güzel yemekler çıkardı, yedirdi, içirdi, rahatını sağladı. Ve sonra da nereden gelip nereye gittiğini sordu. Yoksul, durumu tüm ayrıntıları ile anlattı. Ev sahibi Feleğe gittiğini öğrenince:

— Benimde bir derdim var. Ben kıralım. Fakat halk beni dinlemiyor, Feleğe söyle bunun nedeni nedir? Halk'a neden söz geçiremiyorum?

— Karşısındaki insanın Kıral olduğunu işiten yoksul şaşırmıştı.

— Tabii, tabii söylerim, evet, evet dediklerini bir bir Feleğe anlatır, cevabını sana getiririm, diye kekeledi.

Kıral sabahleyin en güzel yemeklerle dolu torbayı eline vererek, Yoksul'u uğurladı.

Yoksul dağlar aşarak, denizler geçerek Feleğin bulunduğu yere ulaştı. Yerlere eğilerek saygılarını sundu.

— Çok yoksul kaldım. Artık yaşama gücüm kalmadı. Benim de zengin olmam için, çarkımı çevirmeni dilerim.

— Senin çarkını döndürdüm. Haydi bakalım evine dön. Artık senin de malın, mülkün ve altınların olacak, dedi.

Zavallı Yoksul sevincinden geriye bakmadan evine doğru koşmağa başladı. Kurt'un, iki kardeşin, Kıral'ın yakınmalarını unutmuştu.

Felek arkasından seslendi:

— Gelirken Kıral, iki kardeş ve kurt dertlerini söylemişler ve benden çarelerini öğrenmeni istemişlerdi. Onları neden anlatmıyor, çaresini sormuyorsun?

Yoksul geriye dönerek olanları anlattı...

Bunları dinliyen Felek:

— Beni iyi dinle Yoksul köylü, Kıral erkek kılığına girmiş bir kadındır. Ona söyle halktan gerçeği gizlemesin. Halk o zaman Onu sayacaktır. İki kardeşin çiçek açıp meyva vermeyen armut ağacına gelince, söyle onlara, ağacın dibinde gömülü altın var, onu çıkarsınlar, ağaç meyva verecektir. Kurt'a söyle

baş ağrısının geçmesi için bir aptal'ın beynini yemelidir.

Yoksul Feleğin söylediklerini dinledikten sonra eve doğru koşmaya başladı. Önce Kıral'ın köşküne uğradı. Onu heyecanla bekleyen Kıral'a Feleğin söylediklerini anlattı:

— Sen kadınmışsın, onun için halk seni dinlemiyormuş, dedi. Kıral:

— Felek doğru demiş, ben sahiden kadınım. Eğer kabul edersen seninle evlenelim. Sen Kıral olur, tüm varlığım, senin olur yaşar gideriz, diye yoksula yalvardı.

Fakat Yoksul:

— Yo olmaz. Felek benim çarkımı çevirdi, ben de artık zengin olacağım. Teklifinizi kabul edemem, diyerek yoluna devam etti.

Sonra iki kardeşin evine uğradı, onlara Feleğin söylediklerini anlattı. Kardeşler kazma kürek alarak armut ağacının dibini kazdılar, ve gerçekten bir küp altın çıkardılar. Sonra kardeşler iyilik ettiği için altının yarısını yoksul adama vermek istediler. Ama Yoksul, bunu kabul etmedi:

— Hayır hayır, ben evime gidiyorum, Felek benim çarkımı çevirdi artık zengin olacağım, diyerek oradan ayrıldı.

Yolda kurt'a uğradı. Baktı ki zavallı hâlâ inlemekte, ona Feleğin söylediklerini iletti.

— Senin ilâcın, aptal bir adamın beyni imiş, böyle bir adamı bulacak ve onun beynini yiyince iyileşecekmişsin, dedi.

Sonra, Kurt'a, yolda kırallık teklif edildiğini, altın verilmek istendiğini, ama o onların hiç birini kabul etmediğini, Feleğin, çarkını çevirdiği için onun da artık zengin olacağını, ballandıra ballandıra anlattı. Bunları dinliyen Kurt yavaş yavaş yerinden doğrularak art ayaklarına oturdu ve:

— Bire aptal adam, Kırallık veriliyor, kıraliçe veriliyor almıyorsun, yarım küp altın veriyorlar, hayır diyorsun. Ve açmış ağzını «Felek çarkımı çevirdi, felek çarkımı çevirdi» diyor başka bir şey demiyorsun. Senden aptal adam mı olur, diyerek bir atılışta yoksulun kafasını koparıp yutuvermiş.

ŞİİR

Gürcüstan

Yazda, kışta
Her mevsimde sevilir,
Gürcüstan toprağı,
Bağ ve bahçeleri,
Konuklar için açık,
Gürcüstan kapıları...
Onurludur yaşlılar,
Gençleri cesur,
Alnı açık halkı var.
Eli açık, konuksever,
Gıpta edilir insanları,
Çekicidir köyü kenti,
Eşi yoktur onun,
Ün salmıştır Dünyaya
Kardeş Gürcüstan
Mutlu olsun,
Mutlu olsun,
Yücelsin, şenlensin,
Çiçeklensin, büyüsün.

Ahmet CAMİL
Azerbeycan Şairi

SPOR

Olimpiyatlarda Gürcü Sporcuları :

Sovyetler Birliği ilk defa 1952 Helsinki Olimpiyat'larına katılmıştır. 15 Sovyet Cumhuriyetinden biri olan Gürcüstan, Helsinki Olimpiyatlarından bu yana her yarışmada büyük başarılar göstermiş madalyalar kazanmıştır. Sunduğumuz şu liste başarıların önemini anlatmaya yetecektir.

1976 Montreal Olimpiyatlarına katılan 14 sporcu üç altın, bir gümüş, iki bronz madalya almakla resmi olmayan sıralamada 24 puan toplamıştır.

Olimpiyatlarda Gürcü Sporcuların Başarıları :

Yıl	Olimpiyat Yeri	Sporcu sayısı	Kazanılan madalyalar altın	gümüş	bronz
1952	Helsinki	13	3	3	2
1956	Melburn	10	2	—	6
1960	Roma	16	2	5	3
1964	Tokyo	18	2	4	5
1968	Meksiko	14	2	2	2
1972	Münih	16	6	1	4
1976	Montreal	14	3	1	2

1945 doğumlu atlet Viktor Saneev bir altın madalya kazanarak üçüncü kez Avrupa şampiyonu olmuştur. 1948 doğumlu Levan Tediaşvili ikinci kez Avrupa Şampiyonluğunu kazanmıştır. 1954 doğumlu Aleksandre Anpilogov bir altın, 951 doğumlu Avrupa şampiyonu judocu Ramaz Harşalidze bir gümüş, 950 doğumlu Şota Çoçişvili bir bronz madalya kazanmışlardır. Ş. Çoçişvili 972 Münih Olimpiyatlarında da şampiyon olmuştu.

Avrupa Gençlerarası Güreş Şampiyonasında Gürcülerin Başarıları:

Haziran ayında Poznada (Polonya)da yapılan serbest güreş şampiyonasında Gürcüler altın ve gümüş madalyalar kazandılar.

Kaptanlığını Rostomişvili'nin yaptığı Sovyetler Birliği takımı 48 puvan (6 altın, 2 gümüş, 1 bronz) almıştır. Birinci gelen Sovyetlerden sonra ikinci olan Bulgaristan sporcuları 44 puvan toplamışlardır.

Tbilisi Dinamosu'nun başarıları:

Sovyetler Birliği lig şampiyonluğunda, Tbilisi Dinamosu üçüncü geldi.

Sovyetler Birliği Kupa şampiyonası final maçında Ermenistanın Ararat Takımını 3—0 yenerek kupa şampiyonu olmuştur. Kaptanlığını Vahtangi Celadze'nin yaptığı bu maçta golleri Revaz Çelebadze, Davit Kipiani, Piruz Kanteladze atmışlardır.

Yine Tbilisi Dinamosu Avrupa Kupa Şampiyonları kupa maçında İngiliz Cardiff City'yi 1—0 yenmiştir.

Nona Gaprindaşvili beşinci kez Dünya şampiyonu:

1962 Yılından beri dünya kadınlar arası satranç şampiyonu olan Nona Gaprindaşvili, geçen yılın aralık ayında Gürcüstan'ın Biçvinta şehrinde yapılan Dünya Satranç Şampiyonasında gene Gürcü rakibi Nana Aleksandria'yı 8,5-5,5 yenerek 5 nci kez dünya satranç şampiyonu oldu.

Gelecek dünya satranç şampiyonası 1978 yılında yapılacak ve böylece dünya tarihinde ilk kez bir Gürcü kadını 16 yıl satranç kraliçeliği tahtında oturmuş olacaktır.

Nona 1941 yılında Gürcüstan'ın Zugdidi kasabasında doğmuş, 1953 yılında 12 yaşında iken okullar arası satranç yarışmasında başarı göstererek, büyük Gürcü satranç ustası Vahtang Karseladze tarafından keşfedilmiştir. 1955 yılının yazında Nona başkent Tbilisiye taşınmış ve orada ustası V. Karseladze'nin yardımıyla büyük başarılar kazanmıştır. 1956 yılında Gürcüstan satranç şampiyonasını kazanmıştır. 1960 yılı Sovyetler Birliği satranç şampiyonasında dördüncü sıraya yükselmiş ve böylece Dünya satranç şampiyonluğuna aday olmuştur. 1962 yılında yapılan dünya kadınlar arası satranç şampiyonasında Rus rakibi Byova'yı 9—2 yenerek, dünya satranç şampiyonluğunu kazanmıştır. Bu arada İngiltere'ye gitmiştir. Londra satranç kulübünde aynı anda 26 erkek satranç ustasına karşı çıkardığı oyunda 22 kişiyi yenmiş 4 kişiyle pat kalarak eşsiz bir başarı kazanmıştır.

Nona, satranç oynamayı 5 yaşında iken kardeşlerine bakarak öğrendi. Bugün en yüksek satranç ustası ünvanına sahip satranç dünyasında.

Nona erkekler arası satranç şampiyonasına da katılmış ve

1974 yılında Almanya'nın Dortmund kentinde Damyaniç ile birlikte dünya satranç üçüncüsü oldu.

Nona'nın izinde Maya Tsiburdanidze, Nino Garieli, Nana İoseliani, Mzia Tsereteli gibi pek çok ünlü Gürcü hanımları var. Bunlardan Maya Tsiburdanidze henüz 15 yaşında iken Sovyetler Birliği gençler arası satranç şampiyonluğunu kazandı.

Nona ayrıca Gürcüstan Yüksek Meclisinde milletvekili olup halk sağlığı konularıyla ilgileniyor. Kendisi evli ve bir çocuk sahibidir.

Sovyetler Birliği Şampiyonasında Gürcülerin Başarıları:

Güreş:

Temmuz ayında Moskova'da yapılan ve beş kentten 213 güreşçinin katıldığı Sovyetler Birliği şampiyonasında Gürcü güreşçisi Ramaz Harşiladze bir altın madalya kazanmış, 3 ncü kez Sovyetler Birliği şampiyonu olmuştur. Albeg Zurabiani 1 Altın ve Amiran Obgaidze'de Rus V. Elçimova'yı yenerek bir Bronz madalya kazanmıştır.

Boks :

Sverdlovsk şehrinde yapılan Sovyetler Birliği şampiyonasında Gürcü boksör David Kvaçadze birinciliği kazanmıştır.

Kış Sporu :

Gençler arası 1962 Sovyetler Birliği Şampiyonası Mart ayında Gürcüstan'ın kış sporları merkezi Bakuriani'de yapıldı.

Tbilisi'li 6. sınıf öğrencisi 12 yaşındaki Caba Phadze altın madalya kazandı. Bakuriani'li 8. sınıf öğrencisi Meri Kasanaşvili hem altın hemde gümüş madalya kazandı.

Gülle :

Kırgızistan'ın Başkenti Frunze ketinde yapılan Sovyetler Birliği gülle atışı kupasını 391 puanla Gürcü Zurab Maçhanebi kazanmıştır.

GÜRCÜ YEMEKLERİ

Yumurtalı taze fasulye (Mtsvane Lobio Kvertskhit)

Malzeme:

220 gr. taze fasulye
30 gr. soğan
30 gr. yağ
2 yumurta
25 gr. süt
10 gr. kişniş, dereotu, maydanoz,
Bir miktar fesleğen, safran
5 gr. tuz, 1 gr. karabiber.

Yapılışı :

Taze fasulyeyi ayıklayın ve elle 2 cm uzunluğunda kırın, soğuk suda durulayıp tencereye koyun. Buna ince doğranmış soğan, fesleğen, safran, yağ, tuz ve çekilmiş karabiber katın. Tencerenin kapağını örtüp kaynatmağa bırakın. Kaynarken arada karıştırın. Fasulye pişince tencereyi indirin ve servis tavasına boşaltın. Öbür yandan yumurtaları bir tasın içine kırın ve içine süt, ince doğranmış yeşillik (kişniş, dereotu, maydanoz) katıp karıştırın. Karıştırılmış yumurtayı fasulyenin üzerine, tamamen örtecek şekilde dökün. Piştikten sonra üstüne, biraz yağ eritip öyle servis yapın.

Kestane püreli kızartılmış tavuk (Şemtsvari katami tsablit)

Malzeme :

1 Adet tavuk
1 kg. kestane
yarım bardak kuru üzüm.
1 adet limon
1 Çorba kaşığı tereyağı
Arzunuza göre tuz ya da şeker.

Tavuğu normal şekilde kızartın. Ayrı bir tencereye biraz su ve yağ koyun, içine 1 kilogram soyulmuş kestane koyun ve

haşlayın. Daha sonra kestaneyi süzgeçten süzün, yarım bardak ayıklanmış kuru üzüme arzunuza göre tuz yada şeker, bir adet limon suyu ve biraz limon kabuğu rendeleyip ilave edin. Elde ettiğiniz kestane püresini servis tabağının ortasına daire biçiminde yayın. Kızartılmış tavuğu küçük dilimler halinde parçalayarak kestane püresinin etrafına güzelce sıralayıp masaya koyun.

Kestane püreli haşlanmış tavuk (Mokharşuli katami tsablit)

Malzeme :

Yukarıdaki yemeğin aynısı olup hazırlanışı biraz değişmektedir.

Yapılışı :

Tavuğun haşlayın ve tencereden çıkartın. Tencerede kalan tavuk suyuna soyulmuş kestaneyi katıp yukarda yaptığınız gibi kestane püresini hazırlayın. Arzu ederseniz kestane yerine badem veya ceviz ezmesi kullanabilirsiniz. Kızartılmış tavuk için yaptığınız servis yapın.

GÜRCÜ KADIN VE ERKEK İSİMLERİ

Kadın isimleri :		Erkek İsimleri :	
Anano	Tamriko	Abison	İverya
Asmati	Tina	Avtandil	Koba
Asmat	Tinatin	Abesalom	Laşa
Aşekali	Toviiya	Amıran	Leksa
Bedisa	İya	Anzor	Lekso
Guli	İyamze	Armaz	Levan
Giyuli	Irma	Arsen	Lamaz
Gogola	Irmisa	Arsena	Lomisa
Gogona	Mzekali	Arçil	Malhaz
Guguli	Mzekala	Bagrat	Mamiya
Gultamze	Lali	Beglar	Mamuka
Guliko	Lamara	Bejan	Manuçar
Gulisa	Lamo	Berdiya	Mahar
Gulo	Lamazi	Garsevan	Merab
Gulkani	Lamaza	Gedevan	Meran
Gulçina	Lamazo	Gela	Mindiya
Gürcü	Magdan	Givi	Miriyan
Dali	Magdana	Goça	Murman
Darecani	Manana	Guram	Muhran
Darecan	Maradi	Data	Nodar
Dedisa	Mariyani	Dato	Nugzar
Dila	Marine	Datiko	Otar
Dilavardi	Marina	Darispan	Onise
Dilamze	Maro	Edişer	Kazbeg
Dilisa	Mariko	Elguca	Ramin
Elisa	Mziya	Eldar	Daryal
Vardo	Mziyula	Elizbar	Parnavaz
Vardisa	Gulnara	Emzar	Kartul
Zaira	Tiniko	Vaja	Kazbeğ
Tamar	Jujuna	Vahtang	Şalva
Tamari	Nateia	Zurab	Şota
Tamara	Nestani	Tamaz Tengiz	İber
Tamro	Sulisa	İver	İberya

GÜRCÜSTAN'LA İLGİLİ YAYINLAR

TÜRKÇE :

Niyazi Ahmet BANOĞLU — AŞK UĞRUNDA — Tarihi Roman. İSTANBUL.

Aleksandre KAZBEĞLİ — ELGUCA (Kafkas Aşkı) Roman. İSTANBUL

Çev. N. A. BANOĞLU

Ahmet ÖZKAN MELAŞVİLİ — **GÜRCÜSTAN,** Tarih Edebiyat, Sanat, Folklor, İSTANBUL 1968 Aksiseda Matbaası.

Aleksandre KAZBEGİ — **ELGUCA İLE MZAGO** — Roman. İSTANBUL 1973 Sinan yayınları.

Çev. Ahmet ÖZKAN MELAŞVİLİ

Nodar DUMBADZE — **GÜNEŞİ GÖRÜYORUM** — Roman. İSTANBUL 1969 E. Yayınları

Çev. Mehcure KARAÖREN

Kurban Said — **ALİ İLE NİNO** — Roman. İSTANBUL 1971. Hürriyet yayınları

Çev. Semih YAZICIOĞLU

V. CANGİDZE; **S. ÇİKİA — GÜRCÜCE — TÜRKÇE, TÜRKÇE — GÜRCÜCE,** Kısa Sözlük TBİLİSİ 1973

Kazım KARABEKİR — **İSTİKLAL HARBİMİZ** — Tarih. İSTANBUL 1969

İlhan SELÇUK — **YÜZBAŞI SELAHATTİN'İN ROMANI** — **İSTANBUL** 1973 Remzi Kitabevi

Çıkacak Kitaplar :
Çev. Refik KURT ÇAVLEİŞVİLİ — GÜRCÜ MASALLARI

Şota RUSATVELİ — **KAPLAN POSTU ŞÖVALYE**
Çev. Ahmet ÖZKAN MELAŞVİLİ

Yusuf PAĞAVA — **SÖNMEYEN OCAK** — Tarihi Roman
Çev. İbrahim GORADZE

Çev. İbrahim GORADZE — GİORGİ SAAKADZE
Çev. İbrahim GORADZE — MEMLUK

İNGİLİZCE

David Marshal Lang
A MODERN HISTORY OF GEORGIA, LONDON 1962.

Ayni yazar, The Georgians, London 1966 Ayni yazar ve Charles Burney, The Peoples of the Hills, Ancient Ararat and Caucasus, London 1971.

Michael Pereira
East of Trebizond, London 1971.

Michael Pereira
Across the Caucasus, London 1973

R.D. Anderson
A Grammar of Laz, London 1964.

Şhalva Amiranaşvili
Georgian Metalwork, Hamlyn, London 1971.

E. Cherkesi, English - Georgian Distionary, Oxford 1950.
English - Georgian, Georgian - English Distionary, Tbilisi 1974

GÜRCÜCE

Kartuli Khalkhuri Poezia, Tbilisi 1975.

Kartuli Sabchota Ensiklopedia, Tbilisi 1975

W. E. D. Allen
A History Of The Georgian People, London 1932, ikinci basılış

İkinci basım 1971
A. G. Bamidze, Georgian Litterature, Tbilisi University Press, Tbilisi 1968.

Sh. V. Dzidziguri, The Georgian Language Tbilisi University Press, Tbilisi 1969

N. V. Nachkeba, Georgian SSR Tbilisi University Press, Tbilisi 1968.

Sh. A. Meskhia, An Outline of Georgian History Tbilisi University Press 1968.

W. E. D. Allen
Russian Embassies to the Georgian Kongs. 1589 - 1605, London 1970.

Queen Tamar (by I. Toidze)
KIRALIÇE TAMARA

ŞOTA RUSTAVELİ   შოთა რუსთაველი

ALMANCA

Kita Tschenkeli, Einführüng in die Georgische Sprache, Band 1,2 Zürich 1958

Ayni yazar, Georgisch - Deutsches Wörterbuch Zürich 1974.

G.V. Klimov, Die Kaukasischen Sprachen, Hamburg 1969.

Shota Rustaweli, Der Mann im Pantherteli, Zürich 1974, Suisse

FRANSIZCA

Bedi Kartlisa, Vol XXXIV, Paris 1976 abone 8, rue Berlioz, 75116 Paris.

(Her yılda bir çıkar, Gürcüstan ve Kafkasya ile ilgili periodik dergi)

KAFKASYALILARLA İLGİLİ YAYINLAR

İsmail BERKOK — TARİHTE KAFKASYA — İstanbul 1958

Wassan Giray CABAĞI — KAFKAS RUS MÜCADELESİ —

Çabagi BAJ — ÇERKESYA'DA SOSYAL YAŞAYIŞ VE ADETLER Ankara 1969

Marj Yayınları — KAFKAS HİKÂYELERİ ANTOLOJİSİ — Ankara 1972

Marj Yayınları — BÜYÜK ÇERKES DÜŞÜNÜRÜ KAZANOKUE JABAĞI — Ankara 1970

Ank. Kuz. Kaf. Kül. Der. Gençlik Kolu yayınları — KAFKASYA HİKÂYESİ — 2 Ankara 1971

B. Ömer BÜYÜKA — HZ. İBRAHİL'LE AWUBLA VE KAFKASLILAR — İstanbul 1975

Şerafettin EROL — DAĞISTAN VE DAĞISTANLILAR

W. E. D. Allen ve Paul MURATOF — 1828 — 1921 TÜRK KAFKAS SINIRDAKİ HARPLERİN TARİHİ. Ankara 1966

Hadduç Fazıl DAĞISTANLI — BİR KAHRAMANIN HAYATI, DAĞISTANLI MUHAMMED FAZIL PAŞA, Istanbul, 1968

Alhas FİDAROK — KUZEY KAFKASYA GÖÇMENLERİNDE KÜLTÜR DEĞİŞMELERİ — Ankara 1971

Şora B. NOGHUMUKA — ADGHE — HATİKHE, ÇERKES TARİHİ — İstanbul 1974

Tarık Mümtaz GÖZTEPE — İMAM ŞAMİL — Istanbul 1961

Dr. M. C. Şehabettin TEKİNDAĞ — MEMLÜK SULTANLIĞI — İstanbul 1961

B. Ömer BÜYÜKA — ABHAZ MİTOLOJİSİ ANAÇ MI? — İstanbul 1971

Kadircan KAFLI — ŞİMALİ KAFKASYA — İstanbul 1942

M. LERBONTOV — İSMAİL BEY, Istanbul 1946
X. de Maistre — KAFKAS ESİRLERİ — Ankara 1945
Sefer E. BERZEĞ — KAFKAS HASRETİ — şiir
M. LERMENTOV — ZAMANIMIZIN BİR KAHRAMANI,
Sefer E. BERZEG — ADIGHE — ÇERKES ALFABESİNİN TARİHÇESİ — Ankara 1969
KAFKASYA KONFEDERASYONU, VESİKALAR VE MATERYALLER.
E. ÇELEBİ — ÇERKEZİSTAN NOTLARI
Dr. Vasfi GÜSAR — YENİ KAFKAS, Dergi
Hazer HIZAL — KUZEY KAFKASYA, HÜRRİYET VE İSTİKLAL MÜCADELESİ, Ankara 1961
KAFKAS
Kuzey Kafkasya Türk Kül. Der. — KARAÇAY — BALKAR, ÇEÇEN — İNGUŞ MİLLETİNİN İMHASININ 8. YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİYLE VERİLEN KONFERANSLAR.
KAMÇI
YAMÇI, Fahri HUVAY, P.K. 341 Ulus - Ankara
KAFKASYA KÜLTÜR DERNEĞİ
KUZEY KAFKASYA (Dergi)
Hızaloğlu Mustafa ZİHNİ — ŞEYH ŞAMİL, ŞİMALİ KAFKASYA İSTİKLAL MÜCADELESİ, Ankara 1958.
Nartların Sesi (DERGİ)
Fazıl İSKENDER — KARANLIĞI YİYEN KEÇİ — İstanbul 1976
Çev. Fazıl İSKENDER - KEÇİ - ÖKÜZ - YILDIZI, İstanbul 1974
Kunatiko Met İzzet — KAFKAS TARİHİ, İstanbul 1914

çveneburi

KARTVELOLOJİ DERGİSİ

Sayısı 30 lira (Posta pulu yollanabilir)

İsteme adresi: Georgiska Kulturföreningen

Fack 187

147 00 TUMBA , İSVEÇ-SWEDEN

GÜRCÜCE BANTLAR

1-İNEGÖL HAYRİYE KÖYÜNDEN SESLER
- Paçvis simğera(Naduri)
- Kolsama
- Nanina
- Vin mogitana,Nardanina
- Tirinni horerama
- Dedoplis simğera
- Vaiz ve kocakarı duaları vb

2-GÜRCÜSTAN TÜRKÜ VE OYUN HAVALARI
- Gandagan
- Netavi gogo
- Tsangala da gogona
- Kalebis simğera
- Horumi
- Laz,Aphaz ve Oset Türküleri vb

3-GÜRCÜCE MASALLAR

Fiyatı: Bir kaset 50 lira

İsteme adresi: Tankut Plak
Belediye Cad.No.3
İnegöl TÜRKİYE